

Sprawozdanie z działalności Miejskiej Rady Seniorów w III kadencji (2015-2018)

Łatwiej będzie zrozumieć dorobek Rady Seniorów, jeśli odwołamy się do celów i zasad działania wyznaczonych Radzie przez § 2 jej ‚Statutu‘. Są to:
- *zapobieganie i przełamywanie marginalizacji seniorów*; - *wspieranie aktywności ludzi starszych*; - *problemy mieszkalnictwa dla seniorów*;
- *problemy profilaktyki i promocji zdrowia seniorów*; - *przełamywanie stereotypów na temat seniorów i starości oraz budowanie ich autorytetu i pozytywnego społecznego wizerunku*; wreszcie - *rozwój form wypoczynku, dostęp do edukacji i kultury*.

To są główne obszary, którymi według Statutu Rady, uchwalonego przez poznańskich samorządowców, możemy i powinniśmy się zajmować. Dla ogólnej orientacji w tym, co pomyślnego działo się w ostatnich latach w Poznaniu dla seniorów sporządzono, nie tylko dla własnych potrzeb, aktualny wykaz głównych wydarzeń sprzyjających poprawie warunków ich codziennego życia. Wyszły 42 pozycje (zob. załącznik 1). Nie twierdzimy, że wszędzie Rada była ich autorką, nie posiadamy bowiem funkcji wykonawczej, tylko inicjatywną, ale wydaje się, że w miarę efektywnie wykorzystano dany Radzie czas.

Zakres przedmiotowy ‚Sprawozdania‘

Uwaga zostanie skupiona na wybranych, nowych sprawach, które są oryginalnym i istotnym dorobkiem III kadencji Miejskiej Rady Seniorów (MRS). Natomiast szczegółowe relacje z prac w poszczególnych latach – zob. ‚Sprawozdania‘ zamieszczone na stronie internetowej MRS. Ilustrują one równocześnie ciągłość ramowej polityki senioralnej Miasta zapoczątkowanej jeszcze w 2003 roku uchwałą Rady Miasta, którą starano się wzbogacić o nowe kierunkowe działania.

‚Sprawozdanie‘ za kadencję osadzono w kontekście statutowych celów i zadań MRS, które są kompatybilne wobec przyjętej polityki senioralnej: podniesienia jakości życia osób starszych poprzez niesienie pomocy (w formie nieodpłatnych usług) w drobnych, jak można z pozoru sądzić, przejawach codziennego życia, umożliwianie jak najdłuższej samodzielności, zapewnienie bezpieczeństwa i motywowanie do aktywności.

Wydawać się może, iż działalność MRS nakierowana była na zaspokajanie potrzeb całego środowiska Seniorów Poznania liczącego 146-tysięcy

mieszkańców. Wrażenie takie można odnieść, gdy analizujemy motywowanie środowiska DPS-ów i Klubów Seniora do aktywności kulturalnej: wyjścia do teatrów, w tym na próby generalne, na kilkanaście imprez targowych w roku, tańsze bilety od ulgowych lub w ogóle bezpłatne, 4-krotne wyjazdy w roku dwoma autokarami na imprezy do strzeszyńskiej ‚Oazy‘, warsztaty malarskie, liczne koncerty muzyczne w DPS-ach, to wszystko w III kadencji rozkwitło w wymiarze dotychczas nieznanym! Patrząc z dzisiejszej perspektywy miało to związek z przyjęciem Poznania w 2016 roku do światowej sieci WHO ‚Miast Przyjaznych Starzeniu‘, w czym inicjatywną rolę odegrała MRS II kadencji, której uchwała została później przypomniana na forum Komisji PSiZ RM przez Instytut Rozwoju Aktywności, pokonując tym sposobem „zacięcie“ w procedowaniu sprawy w RM.

Mimo to mieliśmy świadomość niedostatku zadań nakierowanych na potrzeby osób o ograniczonej samodzielności (Seniorów Sędziwych, tj. 80+). Wyrażało się to w licznych sygnałach (dyskusja z Władzami Miasta, współorganizacja konferencji w Sejmie RP –październik 2017 r., publikacje w mediach czy samoistne wydawnictwa książkowe) o potrzebie wzbogacenia medycznych usług geriatrycznych, a zwłaszcza utworzenia Szpitalnego Oddziału Geriatrycznego z 30 łózkami. Ukazywaliśmy w ten sposób niejednorodność stereotypu osób starszych jako populacji wymagającej zróżnicowanych form pomocy stosownie do ograniczonej w różnym stopniu samodzielności. Odczuwamy niedosyt troski o Seniorów Sędziwych, wskazując to jednocześnie jako ważne zadanie dla MRS IV kadencji.

MRS wśród podmiotów polityki senioralnej

‚Sprawozdanie‘ wraz z załącznikiem pokazuje, na ile Rada Seniorów była także kreatorem polityki senioralnej, nazywanej nieraz ‚polityką społeczną wobec osób starszych‘, co wynika z jej statutowej funkcji inicjatywnej. Można przyjąć, że Rada jako uczestnik procesu decyzyjnego w polityce publicznej Miasta, odegrała istotną rolę współdecydując również o wielu sprawach 146-tysięcznego środowiska Seniorów Poznania. Miejscem, gdzie to się działo, były głównie comiesięczne „narady robocze“ najaktywniejszej części składu Rady u zastępcy prezydenta Miasta - Jędrzeja Solarskiego. Natomiast, gdy chodzi o kreatora i realizatora tej polityki, to nie ulega wątpliwości, że był nim przede wszystkim Urząd Miasta, którego Kierownictwo i część jednostek organizacyjnych (WZiSS, CIS) wykazało maksimum zrozumienia i zaangażowania w wypełnianie teŹe roli.

Podkreślić należy, że w Poznaniu już dawno dostrzeżono konieczność stworzenia na poziomie lokalnym podmiotu, który zajmowałby się realizacją, czasem też koordynacją polityki senioralnej czy to na poziomie działań instytucji, czy na poziomie jednostki. Zajmują się tym CIS i w zakresie stosownym do możliwości - najstarsza w kraju MRS, która w październiku 2017 roku obchodziła uroczyste jubileusz 10-lecia powstania (cotygodniowe dyżury, teraz z udziałem ekspertów ZUS-u, systematyczne spotkania z Władzami Poznania). Osoba starsza potrzebująca informacji lub jakiegokolwiek formy wsparcia może znaleźć pomoc o bardzo zróżnicowanym charakterze.

Ukształtował się nawet pogląd, że Poznań wyznacza standardy dla innych ośrodków w prowadzeniu polityki senioralnej, co potwierdzono dwiema konferencjami z listopada 2016 r. i października 2017 i opublikowanymi materiałami w formie książkowej z tej pierwszej.

Tak więc głównych podmiotów polityki senioralnej było trzy (Urząd-WZiSS, MRS, CIS) i każdy odegrał swą rolę w sposób pozytywnie zauważalny. Tu trzeba też podkreślić stosowną rolę NGO, sprowadzającą się do wykonywania wskazanych zadań (niektórych usług dla Seniorów) zleconych przez Samorząd. Partnerem realizującym niektóre zadania w zakresie polityki społecznej wobec osób starszych był też Kościół, por. prowadzenie przez Caritas wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

Wymienione podmioty: samorządowy, społeczny i NGO sektora non-profit prowadzące działalność pożytku publicznego, współpracowały w sposób modelowy honorując przy tym wzajemnie zasadę pomocniczości w realizacji polityki senioralnej Miasta.

Doprowadzając do powstania dokumentu strategicznego i wieloletniego związanego z osobami starszymi („*Polityka senioralna Miasta Poznania na l. 2017-2021*”) bynajmniej nie chodziło o wydzielenie polityki wobec ludzi starszych, co byłoby nieuwzględnieniem propagowanej przez ONZ zasady *„mainstreaming ageing*”, czyli takiej, która nasycy wszystkie szczegółowe polityki publiczne tym, co związane z potrzebami starszego pokolenia. Wspomniany poznański dokument jest jedynie bardzo ważnym odniesieniem dla uświadomienia sobie, co trzeba w poszczególnych politykach publicznych uwzględnić. I tak to jest realizowane, co zostało wyżej już zasygnalizowane.

Miasto uznało za ważny składnik „*Polityki senioralnej... na l. 2017-2021*” monitorowanie jej realizacji w formie okresowej (kilka razy w roku)

ewaluacji bieżących poczynań, co skrupulatnie i systematycznie realizuje powołana przez Prezydenta Miasta *„Rada programowa ds. realizacji polityki senioralnej”*. MRS z zadowoleniem odnotowuje tego rodzaju działanie dokumentując je równocześnie na swojej stronie internetowej.

Natomiast Rada Seniorów wstrzymuje się, od choćby pobieżnej, ewaluacji swojej działalności, nie oceniamy bogatych i nowatorskich doświadczeń, różnorodnych inicjatyw i propozycji oddolnych okresu blisko 4 lat realizacji naszego programu przyjętego na początku kadencji (zob. dokument na stronie MRS), pozostawiając to zadanie samym Seniorom.

Budowanie solidarności międzypokoleniowej

Jako MRS propagowano i promowano różne formy uczestnictwa starszego pokolenia w życiu społecznym, co rozwija solidarność międzypokoleniową. Dano przykład „społecznego włączenia“ podejmując w miarę aktywną współpracę z Młodzieżową Radą Miasta oraz organizując przy wsparciu WZiSS i Estrady Poznańskiej 2 czerwca 2018 r. pierwszą Poznańską Paradę Pokoleń. Podjęto też wspólne działania z proekologiczną NGO w zakresie troski o zieleń w mieście.

Praca dla Seniorów

Dotknęliśmy zaledwie w swej działalności zagadnienia aktywności Seniorów na rynku pracy (*Okienko dla emeryta* w Powiatowym Urzędzie Pracy), co ma związek z ich bezpieczeństwem ekonomicznym. Wiemy, że kluczowe znaczenie ma tu polityka emerytalna, ale z wiadomych powodów leży ona poza zasięgiem kompetencji MRS. Jednakże czynnie wspieraliśmy wszelkie próby z tego zakresu promując określone możliwe rozwiązania, jak np. emerytura bez podatku.

Działania umożliwiające najdłuższą samodzielność Seniorów i starzenie się w miejscu zamieszkania

Przyczyniło się do tego cały szereg poczynań, jak np.:

- podjęty w 2018 r. jako jedyny w kraju projekt: adaptacji mieszkań do starości wyrażający się w przyznaniu 50 użytkownikom mieszkań komunalnych bezzwrotnego celowego grantu o wysokości 10 tys. zł każdy, najczęściej na remont i dostosowanie łazienki do wymogów starości;
- wydzielenie 15% mieszkań dla Seniorów z puli 1300 budowanych aktualnie (zakończenie w 2019) w Poznaniu oraz wywołanie

dokumentu nt „Strategii budownictwa mieszkaniowego w Poznaniu“, w którym jeden z rozdziałów poświęcony jest mieszkalnictwu osób starszych;

- bezpłatna usługa nazwana „złotą rączką“: nieodpłatne naprawy niewielkich domowych uszkodzeń (1200–1500 rocznie);
- usługi podologiczne (obcinanie wrastających paznokci osobom 80+);
- dostawa książek do domu czytelnikom Biblioteki Raczyńskich;
- uruchomienie bezpłatnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego;
- dostrzeżenie problemu wykluczenia transportowego osób starszych i wprowadzenie dla nich ,bezpłatnej taksówki' (ok. 8 tys. realizowanych zamówień rocznie);
- trwające prace nad możliwością partycypacji Miasta w budowie dźwigów umożliwiających Seniorom (na wózkach, z balkonikami) wydostanie się z bloków, w których winda kończy bieg na półpiętrze;

Pomoc w samokształceniu seniorów-społeczników

W 2017 roku uruchomiono e-platformę edukacyjną początkowo o nazwie 'Poznański e-senior', z czasem gdy zasięg uległ rozszerzeniu – ,Wielkopolski e-senior'. E-platforma edukacyjna adresowana do lokalnych i regionalnych MRS (z czasem UTW) jest pierwszym działającym w kraju tego typu nowoczesnym przedsięwzięciem. Inicjatorem i twórcą projektu jest MRS w Poznaniu, wspierana przez z-cę prezydenta Jędrzeja Solarskiego i ROPS. Adres e-platformy: <http://senior.um.poznan.pl>

Jej istotą jest bezpłatny program ,Moodle' do zdalnego nauczania, szeroko użytkowany w szkolnictwie wyższym. E-platforma jako repozytorium materiałów dydaktycznych (aktualne 54 pliki) spełnia funkcję pomocniczą w doskonaleniu wiedzy i umiejętności Seniorów, tworząc swoistego rodzaju zdalnie dostępny dla uprawnionych użytkowników bank wiedzy przydatnej na początek członkom Rad Seniorów Poznania i województwa wielkopolskiego (korzysta kilkudziesięciu użytkowników), a z czasem także słuchaczom Uniwersytetów Trzeciego Wieku o podobnym zasięgu terytorialnym. Stanowi też atrakcyjną formę przeciwdziałania ,wykluczeniu cyfrowemu' osób starszych, co jest jednym ze strategicznych dzisiaj zadań MRS i UTW.

Opisane działanie ma za zadanie niwelować bariery w funkcjonowaniu Rad Seniorów dzięki:

- wzmocnieniu funkcji doradczo-konsultacyjnej i inicjatywnej Rad poprzez wzbogacanie ich kompetencji;
- promowanie tworzenia Rad przez jednostki samorządu terytorialnego.

Drugim kierunkowym działaniem MRS mającym za cel rozwijanie kompetencji członków Rad Seniorów było zainspirowanie zorganizowania dwóch Wiosennych Szkół Wielkopolskich Rad Seniorów. Uczestniczyło w nich każdorazowo 80 członków Rad z 26-32 G/MRS. Program pierwszej Szkoły w Rokosowie (czerwiec 2017) przygotowany przez MRS jest dostępny jako dokument CC (domena publiczna) na stronie MRS.

Trzecim działaniem rozwijającym pogląd członków MRS na możliwe nowe zakresy pracy na rzecz środowiska senioralnego były wizyty studyjne (pięć w okresie III kadencji) członków Rady do wybranych Rad Seniorów w kraju, a także dość liczne i przeważnie aktywne (z referatami) uczestnictwa grupy członków MRS w poznańskich i krajowych (m.in. Sejm RP) konferencjach tematycznych.

Komunikacja społeczna w środowisku Seniorów Poznania

Rada stosowała w swej praktyce instrumenty należące do działań „miękkich“, o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, a więc: promocja, upowszechnianie, budowanie określonej świadomości. Wiele ważnych dla Seniorów przykładów „dobrych praktyk“ zauważonych w kraju, znalazło miejsce na poczytnej stronie internetowej MRS lub na e-platformie edukacyjnej opartej na Moodle’u, o czym mówiono wyżej.

Skuteczna komunikacja ze środowiskiem zawsze stanowiła problem i nie wydaje się on być - mimo podjętych efektywnych działań – do końca rozwiązany. Na pewno nadal istnieje liczna grupa osób samotnych, sporadycznie opuszczająca swe mieszkania. Założono więc stacjonarną stronę internetową z elementami społecznościowymi (<http://mrs.poznan.pl>), którą internauci odwiedzili w ciągu 4 lat prawie 300 tys. razy. Uruchomiono też wszystkie pozostałe 3 kanały e-komunikacji (Fb, e-mail, Twitter), a także e-PUAP, które wykorzystywane są aktywnie. Według prof. Czapińskiego w dużych aglomeracjach miejskich prawie 40% populacji Seniorów korzysta z internetu. Dla nich są ww strony.

Dla pozostałych 60% uruchomiono w kwietniu 2017 r. 4-kolumnowy dodatek do bezpłatnego miesięcznika „Poznan*“ z własną winiętą tytułową „Aktywny Senior“ (AS). Periodyk Miasta wydawany był początkowo w nakładzie 30 tys. egz., kilka miesięcy temu nakład wzrósł do 40 tys. egz. Od

stycznia br. „AS” posiada wersję online. Dopracowania wymagają kanały dystrybucji papierowego periodyku, m.in. dokończenie poszerzenia ich o poznańskie Przychodnie Lekarskie (50), co już trwa, w których najliczniejszą grupą pacjentów wydają się być Seniorzy.

Znacznie wzrosła liczba kontaktów członków MRS z mediami: prasą, tv, radiem. Można powiedzieć, że problematyka senioralna stała się codziennością w doniesieniach mediów. Nie sposób pominąć także elektronicznych nośników informacji, w których również liczba doniesień senioralnych była ogromna.

Zakończenie

MRS wyznawała zasadę, że dla efektywnego działania ważna jest niewątpliwie własna kreatywność wyrażająca się w różnorodnych inicjatywach i propozycjach oddolnych. Również otwartość posiedzeń Rady miała niebagatelne znaczenie, czasem uczestniczyło w nich 160 osób (np. w CDV, kilkadziesiąt w Domu Tramwajarza na ul. Słowckiego – spotkanie typu „wędrująca agora”). Starano się tak właśnie funkcjonować. Podkreślić jednak należy, że skuteczność inicjatyw wynikała głównie stąd, że trafiały one zawsze na gotowość Władz Miasta, w tym także współpracujących z Radą jednostek organizacyjnych (WZiSS, CIS), do realizacji zgłaszanych oczekiwań społecznych, co dało w sumie pomyślne wyniki. Sprawilo to nam członkom MRS ogromną satysfakcję, za którą jesteśmy wszystkim Współpracującym z nami bardzo wdzięczni.

Przewodniczący MRS

/-/ dr Zdzisław Szkutnik

Załącznik:

- *„Nieodpłatne usługi dla Seniorów Poznania uruchomione podczas III kadencji MRS (2015-2018)”*

Poznań, 1 października 2018 r.